

Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání do/z hl. m. Prahy [aktualizace 2018]

05/2018

Ing. Jiří Mejstřík

**Dojíždka a vyjíždka
do zaměstnání do/z hl. m. Prahy
– aktualizace 2018**

5/2018

**Institut plánování a rozvoje
hlavního města Prahy
Sekce strategií a politik**

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2018

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

www.iprpraha.cz/ssp/analzy

Obsah

Úvod.....	5
1. Celková bilance dojíždky a vyjíždky za prací do/z hl. m. Prahy	6
2. Dojíždka za prací do Prahy z krajů ČR	8
3. Vývoj dojíždky za prací do Prahy ze Středočeského kraje v posledních 10 letech	10
4. Odvětvová struktura dojíždky za prací – podle CZ-NACE	15
5. Struktura dojíždky za prací podle ISCO (klasifikace zaměstnání)	17
6. Vyjíždka za prací z Prahy	19
Shrnutí	20

Úvod

Pracovní mobilita je považována v České republice za jeden z problémových faktorů, který může ovlivňovat i ekonomickou výkonnost municipalit, regionů i celého státu. Intenzita i přístup obyvatel k pohybu za prací jsou u nás, ve srovnání s obdobnými regiony v EU, považovány celkově za nepříznivé. Některé ekonomické, sociální a demografické okolnosti však v několika posledních letech překonávají určitý konzervatismus v této oblasti a pohyb za prací se stává podstatně intenzivnější. Přes tuto sílící motivaci je u některých lokálních trhů práce patrné, že vnitrostátní, resp. meziregionální mobilita jen stěží pokrývá poptávku po některých místně specifických profesích. Ta může (ale také nemusí vždy v potřebném rozsahu) být doplněna zaměstnáváním cizích státních příslušníků jako zvláštní kategorií pohybu za prací. V současné době navíc působí faktor růstu pracovních příležitostí v podstatě ve všech krajích, takže i dřívější potenciální zdroje se ve velkém rozsahu stávají nedostupnými.

Mobilita za prací není vždy doprovázena změnou místa bydliště a stěhováním, může jít o přijetí zaměstnání ve vzdálenější lokalitě od obvyklého bydliště a prodloužení doby dojíždky nebo i o vícedenní pobyty v novém místě pracoviště. Specifický případem je suburbanizace, kdy z velké části osoby neopouští své zaměstnání v jádru určitého území – zpravidla velkém městě – a jejich nové bydliště je alokováno v těsném územním kontaktu s tímto jádrem. I pro další migrující osoby s novým bydlištěm na tomto území se pak jádro stává významným zdrojem pracovních příležitostí. Tento suburbanizační proces je charakteristický právě pro hl. m. Prahu.

Následující stručná analýza vychází z údajů poskytnutých ČSÚ, které byly získány v rámci Výběrového šetření pracovních sil (dále také VŠPS). Předmětem informací uvedených v této analýze tedy nejsou údaje o hromadných ubytovacích zařízeních, tzn. o potenciálně velké skupině zahraničních i tuzemských osob pobývajících a pracujících v Praze. V případě hodnocení specifického ukazatele – dojíždky/vyjíždky za prací – však tato metodologická odchylka výsledky výrazně neovlivňuje, neboť tyto osoby jen v minimálním rozsahu představují pravidelnou denní/krátkodobou dojíždku. Výstupy analýzy naznačují základní trendy vývoje dojíždky a vyjíždky za prací na/z území hlavního města Prahy za více než 10 let. Jejich interpretace respektuje použitou metodiku šetření podle požadavků Eurostatu na definice a obsahovou náplň LFS (Labour Force Survey) a doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO) pro hodnocení zaměstnanosti.

Získané výstupy z jednotlivých VŠPS jsou zdrojem všech absolutních údajů uvedených v tabulkách a grafech. Propočty podílů a indexů provedl zpracovatel analytické studie Ing. J. Mejstřík, Kancelář strategie a rozvoje, Sekce strategií a politik v Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy.

Poznámka:

Uvedený rozbor se liší metodologickým přístupem, a tedy i souborem dat, zjištěným v rámci Sčítání lidu, domů a bytů a má výhodu časové kontinuity - pravidelné možnosti doplnění používaných dat, které je pro účely hodnocení stavu a základních tendencí zcela dostačující.

1 Celková bilance dojížděky a vyjížděky za prací do/z hl. m. Prahy

TAB / 01

Celková dojížděka a vyjížděka za prací do/z hl. m. Prahy (počet osob v tisících)

	2004	2006	2009	2010	2012	2014	2016	2017
Dojížděka	124,3	140,9	141,0	148,5	161,8	171,1	172,9	164,3
Vyjížděka	20,2	20,6	16,2	22,1	27,0	26,1	37,7	36,9
Saldo	104,1	120,3	124,8	126,4	134,8	145,0	135,2	127,4

Zdroj: ČSÚ VŠPS, 1. čtvrtletí (upraveno KAP/SSP IPR – odpočet vyjížděky do zahraničí), roky 2016 - 2017 – IV. čtvrtletí

Z údajů v tabulce můžeme vyvodit následující trendy vývoje minulého desetiletí:

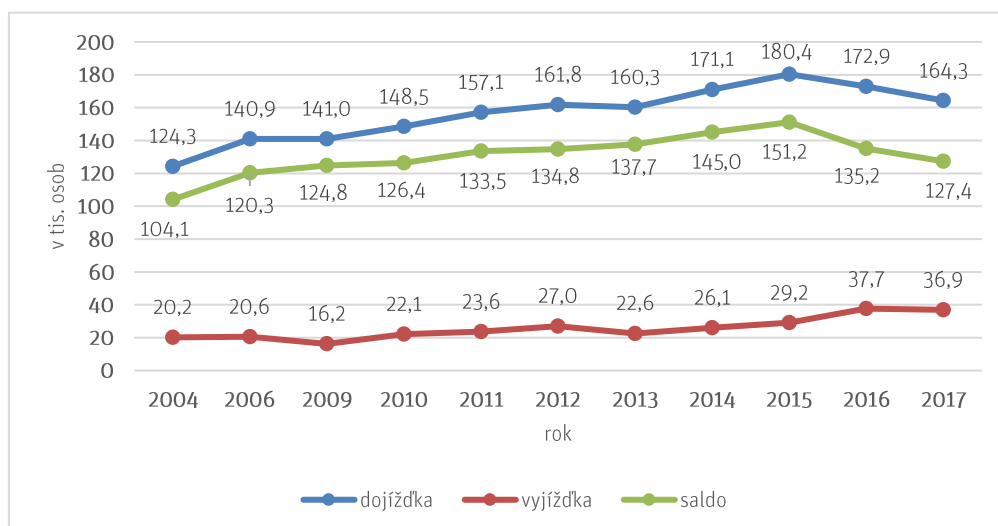
- dlouhodobý růst objemu dojížděky, vývoj dojížděky potvrzuje její dlouhodobý nezastupitelný význam pro pražský trh práce.
- rozdílný průběh vývoje – stagnace/pokles v posledních letech (trend musí být potvrzen ještě v dalším období, ale je celkem zřetelný);
- tendence určitého růstu vyjížděky z Prahy za prací v posledních letech, související s velkým nárůstem pracovních příležitostí i mimo hlavní město;
- celkové saldo dojížděky a vyjížděky za prací jeví významný pokles (tzn. celkové snížení nabídky pracovní síly pro pražský regionální trh práce); v roce 2017 se dostal na úroveň roku 2010; je však jednoznačně plusové ve prospěch Prahy – objem dojížděky je 4-5krát větší než vyjížděky za prací z Prahy.

Dostředný pohyb za prací zřetelně posílil nejen nabídku pracovní síly na pražském trhu práce, ale i poptávku po ní. Potvrzuje to silnou pozici pražské ekonomické základny, doprovázenou jak nadprůměrnou paletou nabízených pracovních příležitostí, tak snahou mimopražské pracovní síly uplatnit se v Praze. (Přesto je třeba připomenout postupné vyrovnávání/snižování rozdílů mezi dříve mimořádně příznivou situací na trhu práce v hlavním městě a v některých částech ČR, zejména v blízkém zázemí),

Výsledky ukazující na intenzivní mobilitu za prací jsou však také důsledkem určitého „formálního přesunu“. Jde o pohyb osob - dříve obyvatel hl. m. Prahy - z důvodu stěhování do nového bydliště blízko za hranicemi města. Protože u převážné většiny těchto migrantů zůstává jejich pracoviště i po odstěhování totožné, snižují bilanční položku vlastních vnitřních zdrojů města a zvyšují naopak externí zdroje, tj. počet dojíždějících.

GRAF / 01

Vývoj dojížděky a vyjížděky do zaměstnání do/z hl. m. Prahy v letech 2004–2017 (v tisících osob)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Nárůst všech „mimopražských“ zdrojů (tj. dojíždka a cizinci) znamená, že v současné době tvoří tyto zdroje již plnou 1/3 všech zaměstnaných na území hl. m. Prahy a jsou nezastupitelnou položkou při krytí poptávky pražského trhu práce. **Téměř 165 tis. dojíždějících pak tvoří na celkové zaměstnanosti v Praze téměř 20% podíl.** Na druhé straně to však znamená, že **Praha** poskytuje mimořádnou kapacitu pracovních příležitostí pro osoby s bydlištěm mimo hlavní město, kdy např. **pro Středočeský kraj zajišťuje pracovní příležitosti pro téměř každou čtvrtou „aktivní pracovní sílu“** tj. zaměstnaného v tomto kraji bydlícího.

Poznámka:

Některé vývojové změny, které zaznamenala dojíždka jako zdroj pro pražský trh práce, jsou zřetelné z porovnání s některými údaji před rokem 2000. V analýze publikované v listopadu 1999 (Hlavní město Praha - Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání, Útvar rozvoje hl. m. Prahy, Odbor strategických koncepcí, Ing. Jiří Mejstřík) je uvedena analýza zdrojů v časové řadě let 1991 až 1999. Ze srovnatelných údajů vyplývá, že v některých segmentech mimopražských zdrojů kryjících pražská pracovní místa došlo k podstatným změnám. Počátkem devadesátých let se počet dojíždějících (dle VŠPS, tzn. převážně mobilita vnitrostátní) pohyboval na úrovni 100 tis. osob, tj. téměř o polovinu méně, než činí současný objem.

V případě počtu zahraničních pracovníků směřujících do Prahy byla situace ještě rozdílnější. Rozsah těchto zdrojů byl na počátku sledovaného období – oproti současnému stavu – buď zcela zanedbatelný, nebo výrazně menší. Tak např. SLDB 1991 vykazuje 7 tis. (!) zahraničních pracovníků a do konce minulého století v podstatě počet nepřekročil 50 tis. V následujících 10–15 letech se však více než zdvojnásobil – přes 100 tis. osob na konci roku 2012 a v současnosti dosahuje cca 120 tisíc cizinců. Lze s velkou pravděpodobností konstatovat, že cizinci budou v příštích letech vytvářet ve velké míře „stabilizované pražské“ zdroje, které ve větším rozsahu ovlivní i soubor „obvykle bydlících“, jež jsou předmětem Výběrového šetření pracovních sil. V této analýze ponecháváme tyto metodologické odlišnosti bez podrobného komentáře, ale jsme si jich vědomi. Vyhodnocení týkající se zaměstnanosti cizinců bude v rámci analytických studií IPR, sekce strategie a politik realizováno v roce 2018 ve vztahu k získání potřebných údajů MPSV.

2 Dojíždka za prací do Prahy z krajů ČR

Rozsah dojíždky z jednotlivých krajů ilustruje nejen jejich zdrojový přínos pro pražský trh práce, ale současně i úroveň závislosti krajů na pražském pracovním trhu. Je logické, že nejintenzivnější vazba je se Středočeským krajem, kde se stále projevuje intenzita „klasického“ modelu suburbanizačních vztahů mezi jádrem aglomerace, tj. územím hlavního města a jeho okolím.

TAB / 02

Dojíždka do zaměstnání do Prahy z krajů České republiky (počet osob v tisících)* /

Kraj	2004	2006	2010	2011	2012	2014	2015	2016	2017
Středočeský	82,7	95,9	99,4	111,0	121,9	128,3	136,6	123,7	113,5
Ústecký	6,9	8,6	10,9	8,8	5,4	6,7	11,2	13,1	11,4
Liberecký	1,3	1,3	1,0	1,1	1,9	3,2	2,5	3,7	5,6
Královéhradecký	2,9	2,8	4,2	2,5	5,5	4,7	4,5	4,2	5,1
Jihomoravský	5,2	4,9	5,0	4,4	2,6	5,0	3,3	5,5	4,9
Pardubický	2,1	4,0	3,1	2,7	2,6	2,8	2,4	5,1	4,3
Kraj Vysočina	2,6	3,3	4,3	4,6	3,9	3,6	6,5	3,6	4,2
Moravskoslezský	5,4	4,8	3,3	4,4	4,1	3,8	2,7	2,9	4,2
Plzeňský	3,1	3,5	3,5	4,6	2,6	2,1	4,3	3,5	4,1
Jihočeský	5,6	5,3	6,2	6,4	4,9	5,5	2,8	4,4	3,2
Zlínský	3,2	1,7	2,4	2,9	3,2	2,9	1,8	1,5	1,9
Karlovarský	1,1	1,1	1,9	1,2	0,9	1,4	1,1	1,1	1,4
Olomoucký	2,3	3,7	3,3	2,5	2,3	1,1	0,7	0,7	0,4
Dojíždka celkem	124,3	140,7	148,5	157,1	161,8	171,1	180,4	172,9	164,3

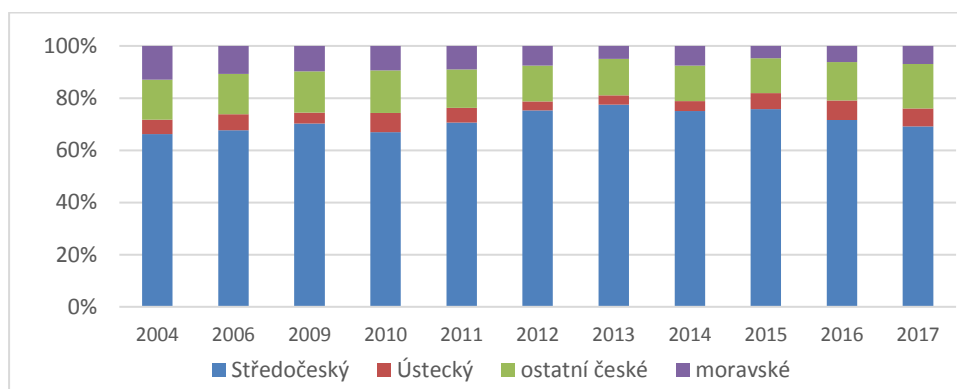
*/seřazeno podle rozsahu dojíždky v roce 2017; hodnoty mohou být individuálně ovlivněny metodikou výběrového šetření.

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Bezkonkurenčně největším „dodavatelem“ pracovních sil je Středočeský kraj, avšak s tendencí zřetelného poklesu v posledních letech (po předchozím dlouhodobém stabilním nárůstu) – tento aktuální trend bude sledován a podrobněji vyhodnocen po potvrzení jeho stability (viz údaje v kapitole 3). U většiny krajů nedošlo v objemu dojíždky do Prahy oproti výchozímu porovnávanému roku 2004 k výraznějším absolutním změnám. Výjimkou je Ústecký kraj, kde zvýšení bylo zaznamenáno v průběhu třech posledních let a částečně i nárůst u Libereckého kraje. (Ostatní rozdíly jsou cca na úrovni statistické chyby v konkrétním roce šetření). Některé kraje Praze přispívají jen malým objemem pracovních sil.

GRAF / 02

Vývoj podílů krajů na dojízdce do zaměstnání do hl. m. Prahy (v %)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Vývoj podílů krajů na dojíždě i její současnou strukturu v relativním vyjádření souhrnně znázorňuje výše uvedený graf. Pro přehlednost jsme seskupili několik českých a moravské kraje, jejichž individuální objemy dojíždě jsou nízké. Podíl Středočeského kraje během sledovaného období pohyboval nad 2/3 celkového objemu všech krajů, v průměru dosáhl více než 70 %. Ostatní české kraje – spolu s Krajem Vysočina – sumárně představují v průměru více než 20 %; v případě moravských krajů se podíl postupně snižoval do rozmezí 5 - 7 %.

Poznámka:

Příkladem aktuální situace (rok 2017/2018) je Ústecký kraj. Od roku 2014 do roku 2017 se v podstatě nezměnil počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, avšak na 1/3 původního počtu poklesl počet nezaměstnaných. Přes zvýšení počtu pracujících obyvatel - zaměstnaných na zdejším regionálním trhu práce - chybí dostatek pracovní síly k pokrytí růstu lokálních pracovních příležitostí a dochází (dle podnikatelské sféry) k mimořádné situaci jejího „lanaření“ mezi firmami. Místní nedostatek je navíc v určitém rozsahu zvyšován právě nárůstem vyjíždě za prací z tohoto kraje do Prahy i nedostatkem volných zdrojů v dalších okolních regionech (krajích). Dochází tak k situaci zmíněné v úvodu – pracovní mobilita může ovlivňovat výkonnost regionální ekonomiky, někdy pozitivně, v některých případech však i záporně. Lokální efekty/důsledky pohybu za prací si tak zaslouží bližší posouzení, a to v kontextu nejen samotné lokality (regionu apod.), ale i územně většího ekonomického prostoru.

3 Vývoj dojížděky za prací do Prahy ze Středočeského kraje v posledních 10 letech

Intenzivní suburbanizační vazby velkých měst, které platí i pro Prahu, se odrazily rovněž v dojížděce za prací do jádra pražské metropolitní oblasti, do hlavního města Prahy. Vývoj dojížděky ze Středočeského kraje i jeho dílčích správních území (okresů) však probíhal v posledních cca 10 letech velmi rozdílně. Zatímco v období 2006 – 2010 dojížděka pomalu roste v průměrném ročním objemu 1 tis. osob, od roku 2011 se roční průměr zvyšuje na 5 tisíc dojíždějících a dosahuje vrcholu v roce 2015, kdy se celkový počet dojíždějících vůči výchozímu roku zvýšil o více než 1/3. Následující roky však znamenají razantní pokles o více než 10 tisíc dojíždějících osob ročně a jejich celkový počet se tak dostává na úroveň před 5-6 lety! Index růstu při srovnání s rokem 2006 se snížil ze 140 % v roce 2015 na necelých 120 % v roce 2017. Rozsah středočeských zdrojů je pro pražský trh práce ale stále nepostradatelný, neboť zásadně ovlivňuje celkový objem všech dojíždějících - představuje více než 2/3 podíl. Jednoznačná většina dojíždějících ze Středočeského kraje patří do skupiny každodenní dojížděky. Tato skutečnost znamená pravidelné významné zatížení dopravních cest.

V případě Středočeského kraje lze důvody tohoto obratu v posledních letech nalézt z velké části v demografických tendencích (rozsah absolutního přírůstku obyvatel, jeho věková struktura, porodnost, ekonomická aktivita, podíly studujících apod.). Z uvedených aspektů je řada důsledkem výrazného poklesu bytové výstavby, zejména od roku 2013. Dalším důvodem je ekonomický rozvoj kraje a celé republiky. S ním souvisí i některé specifické lokalizace ekonomických subjektů - ve Středočeském kraji mj. stabilita a růst produkčních kapacit (např. automobilky Mladá Boleslav, Kolín), které mimo nezbytného posílení ze zdrojů nadregionálních (i zahraničních) vytvářejí silnou nabídku pro vlastní krajské zdroje, pro které se tak oslabuje atraktivita pražského trhu práce. Výrazným příkladem dopadů ekonomického růstu minulých let může být v oblasti využití zdrojů zaměstnanosti i nová kapacita Amazonu přímo za hranicemi města. Tisícová nabídka pracovních příležitostí nutně „vysává“ i okolní zdrojový prostor. Pro Prahu to znamená nejen úbytek dojíždějících, ale dokonce i obrácení směru pohybu za prací – zvýšení vyjížděky za prací z Prahy z některých pražských lokalit. Případem výrazného specifického ovlivnění regionálních trhů práce je ve vztahu Praha – Středočeský kraj rozsáhlá výstavba vědecko-výzkumných kapacit „na dohled“ za hranicemi hlavního města (Zlatníky, Vestec, Klecany, Dolní Břežany). Jejich provoz je v určitém rozsahu zajišťován přesunem pracovních míst z území Prahy a nárůstem vyjížděky z Prahy pro zabezpečení nově vytvářených pracovních míst.

Je logické, že nejintenzivnější proudy dojížděky ze Středočeského kraje jsou z bezprostředně sousedícího území hlavního města (metropolitního regionu), ale nezanedbatelné jsou i počty dojíždějících ze vzdálenějších míst tohoto kraje

TAB / 03

Počet dojíždějících osob za prací ze Středočeského kraje – vybrané okresy*. Podíly na celkové dojížděce a index vývoje mezi roky 2006 a 2017 (v %)

Území dojížděky	Rok								Podíl na dojížděce ze Stč. kraje 2017 v %	Podíl na celkové dojížděce z ČR 2017 v %	Index vývoje 2017-2006 v %	Nárůst 2017-2006 v tis. osob
	2006	2010	2011	2012	2014	2015	2016	2017				
Středočeský kraj celkem	95,9	99,4	111,0	121,9	125,3	136,3	123,7	113,5	100,0	69,1	118,4	17,6
okresy:												
Praha-východ	16,3	23,6	27,3	29,8	33,4	41,3	30,5	25,1	22,1	15,3	154,0	8,8

Praha-západ	18,8	20,0	24,7	25,0	24,5	27,4	28,5	24,8	21,8	15,1	131,9	6,0
Kladno	16,6	15,2	17,4	18,2	15,4	16,9	19,0	18,0	15,9	11,0	108,4	1,4
Mělník	8,1	6,9	7,5	7,4	10,3	8,0	9,4	8,1	7,1	4,9	100,0	0
Kolín	11,3	5,9	7,4	6,9	9,2	8,8	9,3	8,0	7,0	4,3	70,8	-3,3
Benešov	6,2	6,2	4,7	7,6	8,7	8,3	7,1	7,6	6,7	4,6	122,6	0,5
ostatní okresy	18,6	21,6	22,0	27,0	26,8	25,9	19,9	21,9	19,3	13,3	117,7	3,3

*/ pořadí dle počtu dojíždějících ve 4. čtvrtletí 2017

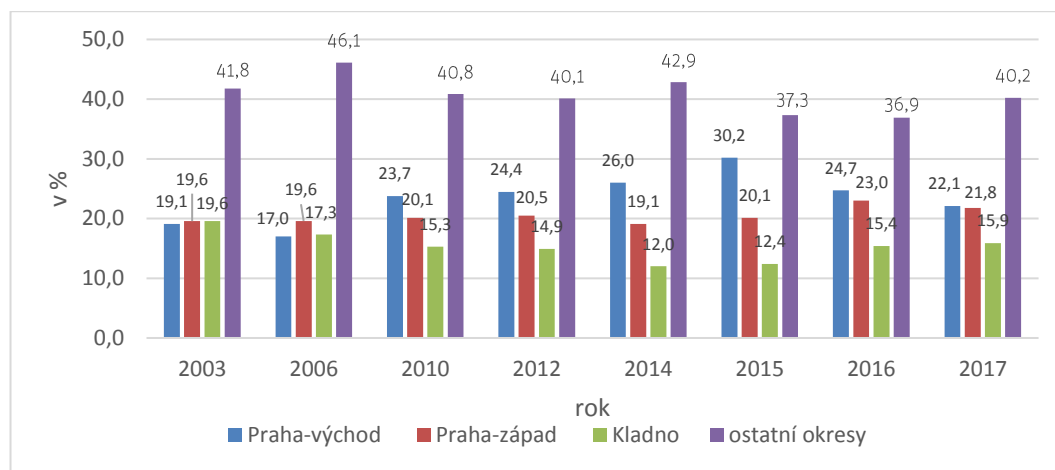
Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Územní částí Středočeského kraje s nejvyšším absolutním přírůstkem a také zároveň největší dynamikou pohybu za prací do Prahy je okres Praha-východ. Index růstu okresu Praha-východ překračuje o více než 1/3 procentních bodů průměr za celý Středočeský kraj a počet dojíždějících se zvýšil v průběhu posledních 10 let o polovinu. (Kolem roku 2000 okres Praha-východ výrazně zaostával za okresem Praha-západ a byl na úrovni okresu Kladno!) Postupný, celkem pravidelný roční nárůst okolo 10 % znamenal, že počet dojíždějících do zaměstnání z okresu Praha-východ se do roku 2014 zvětšoval o zhruba 2,5 tisíce osob za rok (ve výjimečném roce 2015 ještě více). Každý čtvrtý/pátý zjištěný dojíždějící do Prahy má tak své „obvyklé“ bydliště na území okresu Praha-východ. Přesto právě tento okres ilustruje nejvíce změnu trendu posledních několika let. Zjištěný překvapivý pokles v roce 2016 byl potvrzen i v roce 2017. Alokace výše zmíněných nových ekonomických kapacit na území okresu Praha-východ, ale také snížení počtu dokončovaných bytů, se ve velké míře (s velkou pravděpodobností) podílely na poklesu o téměř jednu polovinu proti počtu dojíždějících z tohoto okresu v letech 2014/5.

Vývoj týkající se území okresu Praha-západ má znaky stálého pomalého růstu. Celkový přírůstek u tohoto okresu tak v indexovém vyjádření rovněž zřetelně překračuje průměr celého kraje a představuje významný podíl více než jedné pětiny dojížděky ze Středočeského kraje a přes 15 % celostátní dojížděky. I v případě tohoto okresu je patrná stagnace a relativně výrazný pokles na konci hodnoceného období. (Jak je výše zmíněno, velikost dojížděky je logicky převážně závislá na řadě sociodemografických faktorů, zejména věkové struktuře obyvatel a rozsahu zaměstnatelných osob tzn. lokální potenciál ekonomicky aktivního obyvatelstva. Takový pohled mohou přinést informace, které transparentněji ukazují na současnou situaci i dosavadní vývoj. Platí to o všech okresech s vysokou zaměstnaneckou mobilitou. V této analýze je takový doplněk ve stručnosti obsažen v části „Suburbanizační aspekty pohybu za prací“.)

Počty u třetího nejčetněji zastoupeného okresu Kladno (každý sedmý dojíždějící Středočech je z tohoto okresu) jsou dlouhodobě stabilní a představují i v současnosti stále zhruba 10 % celostátní dojížděky. Počty a absolutně se v podstatě neliší od úrovně výchozího roku 2006. Znamená to, že okres Kladno spolu s oběma přiléhajícími okresy Praha-východ a Praha-západ (které spolu dosahují téměř 45 %) představovaly koncem roku 2017 na celkové dojížděce ze Středočeského kraje do zaměstnání do Prahy podíl blízký se jedné poloviny a více než 40 % z celostátního objemu.

Rozsah dojíždění z ostatních okresů Středočeského kraje je sice nižší, přesto není zanedbatelný, neboť reprezentuje v současnosti 45 tisíc dojíždějících pracovníků, což činilo ve 4. čtvrtletí 2017 více než 1/4 celkového celostátního objemu dojížděky do Prahy. Indexy desetiletého vývoje jsou v této skupině velmi rozdílné a jejich interpretace musí odpovídat statistické reprezentativnosti šetření. Nižší hodnoty vykazují okresy, které jsou vzdálenější nebo s hlavním městem dopravně hůře propojené. Menší dojížděka ale může také znamenat příznivou situaci nabídky pracovních příležitostí v rámci samotného okresu (např. okresy Mladá Boleslav a Kolín). Pro přehlednost byly pro graf vybrány jen okresy, u kterých podíl ve sledovaném období neklesl pod 10 % resp. 15 tis. dojíždějících osob.

Podíly vybraných okresů na dojíždě do zaměstnání ze Středočeského kraje do Prahy (v %)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Zastoupení okresu Praha-východ se po dlouhodobém růstu rychle snížilo o několik procentních bodů ročně. Podíl okresu Praha-západ více méně stagnoval s tendencí minimálního zvýšení a relativní zastoupení okresu Kladno postupně klesalo, od roku 2016 je zaznamenán větší růst podílu. Dílčí meziroční změny u nejvíce zdrojových okresů se odráží v určité nerovnoměrnosti vývoje podílu u souhrnu ostatních okresů. Ten osciluje kolem 40 %.

Suburbanizační aspekty pohybu za prací

Největší pohyb za prací je realizován zpravidla z bezprostředního, resp. méně vzdáleného okolí velkých měst, jejichž trh práce představuje velkou, koncentrovanou a profesně různorodou nabídku pracovních příležitostí. Mobilitu může rovněž významně podporovat i dobré dopravní spojení centra metropolitní oblasti se vzdálenějšími lokalitami. Platí to i pro Prahu. Vazby jsou ilustrovány na okresech s nejintenzivnější dojíždě, jak byla popsána v předchozím textu, tj. Praha-východ, Praha-západ a Kladno. Odráží se tak jednoznačně skutečnost, že pro tyto okresy je Praha naopak hlavním zdrojem přírůstku obyvatel. Tuto skutečnost dokumentují údaje v následujících tabulkách.

TAB / 04

Pohyb obyvatelstva vybraných okresů Středočeského kraje celkem a do/z Prahy

	Praha-východ			Praha-západ			Kladno		
Ukazatel/Rok	2010	2015	2017	2010	2015	2017	2010	2015	2017
Počet obyvatel	146 403	167 851	176 203	120 990	137 523	142 910	160 742	162 256	164 051
Počet přistěhovalých celkem	7 962	6 909	7 483	6 298	5 960	5 898	3 921	3 168	3 340
Počet vystěhovalých celkem	3 680	3 741	4 001	2 809	3 420	3 810	2 209	2 456	2 403
Saldo stěhování celkem	4 282	3 168	3 482	3 489	2 540	2 088	1 712	712	937
Počet vystěhovalých do Prahy	1 927	1 724	x	1 336	1 634	x	658	673	x
Počet přistěhovalých z Prahy	5 011	4 064	x	4 175	3 708	x	1 115	1 152	x
Saldo stěhování z/do Prahy	3 084	2 340	x	2 839	2 074	x	457	479	x
Podíl přistěhovalých z Prahy na přistěhovalých celkem - %	62,9	58,8	x	66,3	62,2	x	28,4	36,4	x
Podíl salda stěhování z/do Prahy na saldu stěhování okresu celkem - %	72,0	73,9	x	81,4	81,7	x	26,7	67,3	x

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Poznámka:

Údaje v předchozí tabulce jsou ilustrativní pro zaměření analýzy na mobilitu pracovní síly a směřování dojížděky/vyjížděky do/za prací. Nejsou podrobným demografickým rozbořem, takže absentují např. údaje o věkové struktuře migrujících osob apod.

Vysoká intenzita demografických vazeb mezi jádrem a podstatnou částí metropolitního regionu je zcela zřetelná. A to i přes určité oslabení obousměrných proudů pohybu obyvatel v posledních několika letech. Jde však o absolutní počty, nikoliv o vyjádření relací mezi dotčenými územními celky. Podíly Prahy na migračních zdrojích pro sousedící okresy jsou stále mimořádné. Podíl salda (s převahou přistěhovaných z Prahy) v případě okresu Praha-východ atakuje ¾, tzn. ze čtyř obyvatel z přírůstků jejich počtu z důvodu stěhování jsou 3 osoby s původním bydlištěm v Praze; v případě okresu Praha-západ pak dokonce čtyři z pěti!

Pro ilustraci silného vlivu bytové výstavby v prostoru intenzivní suburbanizace, potvrzující zásadní dopad na demografický vývoj a tedy i na dojížděku do jádra metropolitní oblasti – Prahy, je doplněna informativně tabulka o vývoji počtu dokončených bytů v největších zdrojových okresech pro Prahu.

TAB / 05

Počet dokončených bytů

	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Praha - východ	1 211	1 939	2 013	2 133	1 762	1 568	1 374	1 071	1 226	1 211	1 381
Praha - západ	1 654	2 265	1 329	1 365	1 070	912	958	641	595	676	1 140
Kladno	309	570	410	500	645	524	474	439	598	409	411

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ

Do nově vznikajících nebo se rozvíjejících sídelních kapacit se v rozhodující většině stěhují mladší skupiny obyvatel, tzn. ekonomicky aktivních osob.

TAB / 06

Indexy vývoje základních ukazatelů ovlivňujících trh práce mezi roky 2017 resp. 2016 a 2003 ve vybraných okresech Středočeského kraje (v %)

TAB / 06-1

Porovnání 2017 a 2003	Praha-východ	Praha-západ	Kladno
Počet obyvatel	178,5	164,1	109,3
Pracovní síla	178,0	161,5	108,2
Počet zaměstnaných	180,7	163,6	110,2
Počet vyjíždějících do Prahy	158,9	153,1	111,1

TAB / 06-2

Porovnání 2016 a 2003	Praha-východ	Praha-západ	Kladno
Počet obyvatel	171,1	159,0	108,2
Pracovní síla	174,3	164,0	104,0
Počet zaměstnaných	174,8	164,6	104,2
Počet vyjíždějících do Prahy	193,0	175,9	117,3

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Největší dynamiku růstu celkového počtu obyvatel zaznamenaly „logicky“ okresy Praha-východ a Praha-západ. Nárůst pracovních sil byl ve všech sledovaných okresech obdobný tempu celkového přírůstku obyvatel. Z růstu počtu dojíždějících za prací do Prahy ze sousedících okresů je zřejmé, že zvýšený přesun (zejména pražského) obyvatelstva do nového bydlení zde nenalezal odpovídající nabídku pracovních příležitostí. Přesto – podle údajů šetření posledních let – se lokální nabídka pracovních příležitostí zlepšila a index růstu vyjíždějících do Prahy za prací se meziročně (2017 ku 2016) zřetelně snížil.

Pokud jde o okres Kladno, nižší přírůstek obyvatelstva potvrzuje i menší intenzitu výstavby bytů na tomto území. Současně potvrzuje také to, že Praha byla dříve svou nabídkou pracovních příležitostí pro tento okres určitou „záchranou“ za rychlý úbytek na jeho území a zjištěné údaje naznačují, že tato situace platí i v současnosti.

O tom, že trvalí vysoká nabídka pracovních míst na pražském trhu práce příznivě ovlivňuje zaměstnanost a s tím spojené příjmové aspekty okolního regionu svědčí to, že obecná míra nezaměstnanosti i nově koncipovaný ukazatel „podíl nezaměstnaných“ za okresy Praha-východ a Praha-západ jsou nejnižší z celé ČR. V posledním období tak předstihují i samotnou Prahu.

Podrobnější rozbor vývoje dojížděky za prací do Prahy z vybraných okresů Středočeského kraje potvrzuje výše uvedené závěry. **Praha je zcela nezastupitelným zdrojem pracovních příležitostí pro svůj nejbližší suburbanizační prostor**, v případě okresů Praha-východ a Praha-západ zdrojem dominantním!

Informace ze třídění výsledků VŠPS na „druhém stupni“ je zapotřebí interpretovat s respektováním (omezené) velikosti šetřeného souboru. V případě Prahy statistická kvalita rámcově postačuje k ilustraci analyzovaných jevů.

4 Odvětvová struktura dojíždky za prací do Prahy – podle CZ-NACE

Klasifikace ekonomických činností NACE je standardní klasifikací Evropské unie (Eurostatu) a nahradila v roce 2008 Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností OKEČ. Srovnatelné údaje u pohybu za prací (tzn. dojíždka/vyjíždka) proto existují v omezeném časovém rozpětí.

TAB / 07

Odvětvová struktura dojíždky za prací do Prahy v roce 2011 (1. čtvrtletí) a 2017 (IV. čtvrtletí)

CZ-NACE odvětví hlavního zaměstnání	1. čtvrtletí 2011		4. čtvrtletí 2017	
	počet osob v tis.	podíl v %	počet osob v tis.	podíl v %
A-Zemědělství	0,4	0,2	0,6	0,3
B-Těžba a dobývání	0,0	0,0	0,0	0,0
C-Zpracovatelský průmysl	12,0	7,7	14,3	8,7
D-Výroba a rozvod elektřiny	2,5	1,6	0,4	0,2
E-Zásobování vodou; činnosti související s odpady	0,8	0,5	0,9	0,6
F-Stavebnictví	12,6	8,0	9,8	6,0
G-Velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel	19,8	12,6	21,9	13,3
H-Doprava a skladování	18,1	11,5	15,8	9,7
I-Ubytování	8,3	5,3	5,4	3,3
J-Informační a komunikační činnosti	16,8	10,7	14,9	9,1
K-Peněžnictví a pojišťovnictví	11,2	7,1	11,0	6,7
L-Činnosti v oblasti nemovitostí	3,1	2,0	1,4	0,9
M-Profesní, vědecké a technické činnosti	7,6	4,8	13,7	8,3
N-Administrativní a podpůrné činnosti	5,2	3,3	5,6	3,4
O-Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	18,7	11,9	24,6	15,0
P-Vzdělávání	5,4	3,5	8,6	5,2
Q-Zdravotní a sociální péče	8,6	5,5	10,9	6,7
R-Kulturní	3,7	2,4	3,0	1,8
S/T/U-Ostatní činnosti	2,3	1,5	1,2	0,8
Celkem	157,1	100,0	164,0	100,0

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Odvětví lze rozdělit podle objemu dojíždky a trendu víceletého vývoje do několika skupin. Do první s vysokým podílem patří Obchod a zejména Veřejná správa vč. obrany (s vykázaným zřetelným nárůstem). Další skupinu tvoří odvětví se zastoupením kolem 10 % – Zpracovatelský průmysl, Doprava a skladování, Informační a komunikační činnosti. Největší progres je však u odvětví Profesní činnosti (především obslužné podnikatelské činnosti v oblastech poradenství, aj. odborné činnosti), dále Vzdělávání a Zdravotnictví. Pokles u Stavebnictví je důsledek růstu zejména zaměstnaných cizinců v tomto odvětví s pobytem na území Prahy. Nejméně

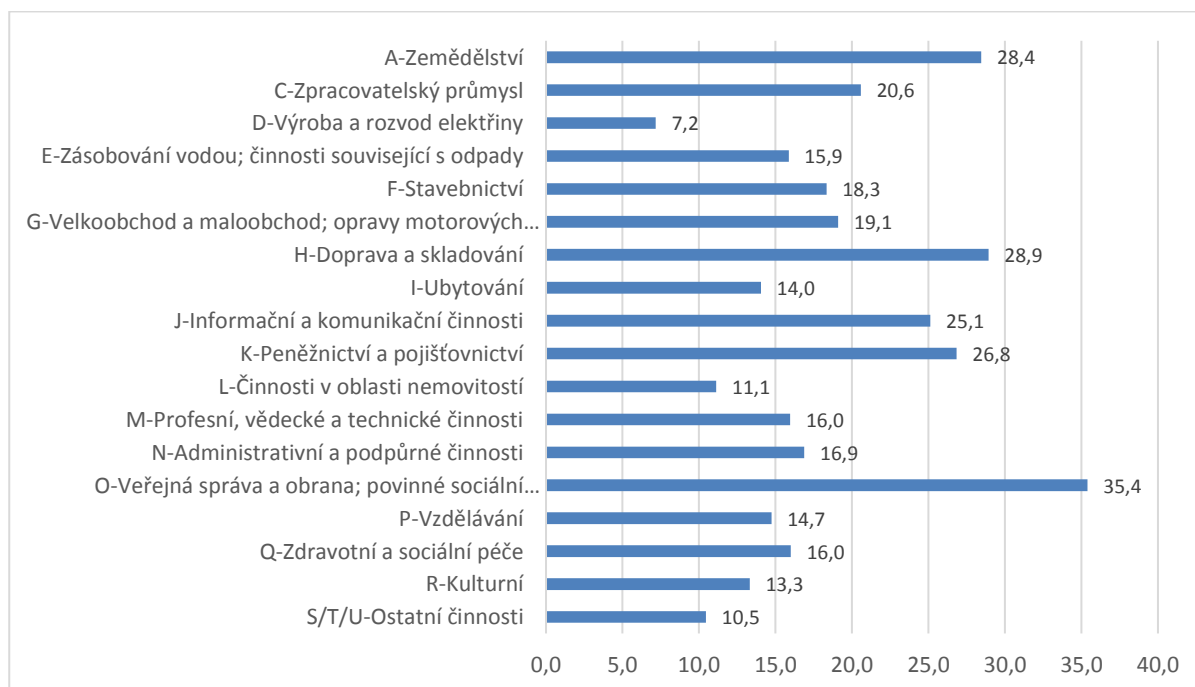
zastoupena jsou pak odvětví s absolutně nízkým počtem zaměstnanců a také ta, kde provozování činnosti má z části nepravidelnou frekvenci – např. kulturní a zábavní činnost.

Z orientačního srovnání vývoje lze konstatovat, že i dojíždka za prací je ovlivněna některými aspekty vývoje celé ekonomiky a s tím související situace na trhu práce. Takový vývoj byl patrný např. u dojíždky pracovníků ve stavebnictví. Bližší rozbor by potom zasloužil faktor vlastních zdrojů pražského obyvatelstva, kde v některých oborech zřejmě jejich větší úbytek nahrazují právě zdroje z dojíždky, a to právě ze Středočeského kraje. Přitom půjde nejen o „pracovní reemigranty“, ale o reálný celkový pokles některých profesí resp. pracovního zapojení z pražských zdrojů. Odvětvová struktura dojíždky potvrzuje také již zmíněný fakt o specifické struktuře osob – původních obyvatel Prahy – stěhujících se do bezprostředního zázemí hlavního města. Jde z velké části o mladší věkové skupiny s nadprůměrnou kvalifikací, které však jsou v Praze pracovně stabilizované a vytvářejí rozhodující část dojíždějících.

Význam dojíždky pro pražskou ekonomickou základnu ilustruje následující graf. Závislost existence některých odvětví na mimopražských zdrojích pracovníků je velmi silná.

GRAF / 04

Podíl dojíždky za prací do Prahy na celkovém počtu pracovníků jednotlivých odvětví v Praze (v %)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Data o celkové zaměstnanosti v grafu č. 4 (zdroj VŠPS) jsou sice částečně nižší, než např. údaje o ekonomické základně v rámci statistiky Národních účtů, přesto relativní propočty jednoznačně dokumentují závislost pokrytí pracovních míst řady odvětví na dojíždce. Týká se to především více než třetiny pracovníků v odvětví Veřejná správa a obrana vč. povinného sociálního zabezpečení! Dojíždkou je také zajišťován každý čtvrtý zaměstnaný v odvětví Doprava a skladování, Peněžnictví a pojišťovnictví a Informační a komunikační činnosti, tzn. odvětví s nadprůměrnou strukturou kvalifikace – viz dále.

5 Struktura dojížděky za prací do Prahy podle klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)

Faktory ovlivňující dojížděku, které jsou uvedené výše, se týkají i její struktury profesní. Přes celkový nárůst dojíždějících se počet pracovníků některých klasifikačních skupin v podstatě nezměnil, nebo dokonce snížil. Jde zejména o poslední skupiny, v několika případech se to týká osob s nižší úrovní vzdělání. Důvodem je postupný úbytek nabídky volných pracovních míst na pražském pracovním trhu, resp. jejich pokrytí zahraničními pracovníky z místních/pražských zdrojů (tj. nikoliv jen ze zdrojů „trvale bydlících“).

TAB / 08

Struktura dojíždějících podle CZ-ISCO (KZAM) – 2006, 2012 a 2017 (počet v tis. osob); index vývoje (v %) a rozdíl 2017/2006 (v procentních bodech)

Klasifikace zaměstnání – ISCO	2006	2012	2017	Index vývoje 2017-2006	Rozdíl 2017- 2006
Zaměstnanci v ozbrojených silách	1,7	0,9	1,4	80,5	-0,3
Zákonodárci a řídící pracovníci	12,7	12,9	11,5	90,8	-1,2
Specialisté	21,9	34,4	47,8	218,4	25,9
Techničtí a odborní pracovníci	35,8	43,1	39,0	108,8	3,2
Úředníci	15,6	23,0	22,4	143,7	6,8
Pracovníci ve službách a prodeji	19,5	19,4	19,7	101,0	0,2
Kvalifikovaní dělníci v zemědělství	0	0,2	0,2	x	0,2
Řemeslníci a opraváři	17,5	13,8	10,5	59,9	-7,0
Obsluha strojů a zařízení	10,5	9,7	8,5	80,6	-2,0
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, Nezjištěno	5,4	4,2	3,0	56,0	-2,4
Celkem	140,6	161,8	164,3	116,8	23,7

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Poznámka:

Klasifikace CZ-ISCO je národní statistická klasifikace vypracovaná na základě mezinárodního standardu *International Standard Classification of Occupations (ISCO-08)*, jehož tvůrcem je Mezinárodní organizace práce a nahradila předchozí klasifikaci zaměstnání KZAM.

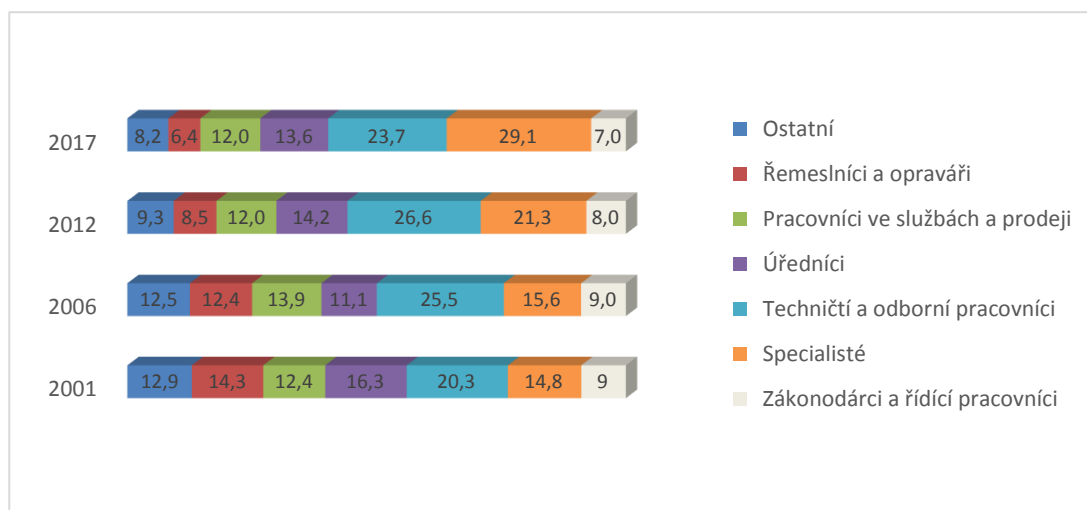
Vyjádření pomocí indexu vývoje potvrzuje trend rychlejšího růstu dojíždějících pracovníků s vyšším kvalifikačním zařazením, zejména skupiny Specialisté (např. Specialisté v oblasti vědy a techniky nebo Specialisté ve výrobě, stavebnictví a příbuzných oborech). To je dáno i již zmíněnou vysokou úrovní vzdělanosti skupiny bývalých obyvatel Prahy, kteří se přemístili bydlištěm do jejího okolí. Nadprůměrné obsazení těchto skupin ISCO se odráží i v jiných ukazatelích, např. mzdových. Dojížděka tak nesporně ovlivňuje i některé základní aspekty formující životní úroveň příjmových oblastí. Vyhodnocení těchto vlivů by mělo být předmětem specifického rozboru, který Kancelář analýz a prognóz v Sekci strategií a politik IPR Praha připravuje.

Na druhé straně větší absolutní pokles počtu dojíždějících resp. podprůměrná hodnota vývojového indexu se týká profesí s nižší kvalifikací. Jde o důsledek nejen nedostatku těchto zdrojů na území Středočeského kraje (resp. jejich aktuálního vyššího využití „v místě“), ale také o jejich (často konkurenční) zdrojové krytí osobami ze zahraničí. Týká se např. ISCO – Pracovníci ve službách a

prodeji, ale zejména Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a Řemeslníci. Rozhodujícím je skutečnost, že osoby stěhující se z území Prahy do jejího okolí mají zpravidla vyšší kvalifikaci (příjmově vyšší kategorie) a pracovní místa se změnou bydliště neopouštějí.

GRAF / 05

Vývoj podílů skupin ISCO/KZAM na celkové dojíždě do zaměstnání do Prahy (v %)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ

Graf znázorňuje změny relativního zastoupení podle jednotlivých ISCO/KZAM v delším časovém období téměř 20 let. Byly vybrány klasifikační skupiny s absolutním počtem více než 10 tis. pracovníků ve výchozím roce 2001.

Přestože dynamika změn u některých skupin profesí i jejich podíl je výrazně vyšší, zjištěné údaje jsou důkazem, že dojíždka je pro pražský trh práce významným zdrojem v celé profesní struktuře. Struktura dojíždějící pracovní síly svědčí o pokračující oborové a funkční transformaci pražské ekonomické základny jednoznačně směřující k růstu terciárního sektoru, resp. především k dříve vymezovaným odvětvím kvartérní sféry (výzkum, strategické služby – informatika, finančníctví, poradenství aj.). Zatímco na přelomu století dvě profesní skupiny – Techničtí a odborní pracovníci a Specialisté představovali zhruba 1/3 dojíždějících pracovních sil, v roce 2017 jejich podíl již překračoval zřetelně 1/2. Naopak značně se snížil podíl Řemeslníků a opravářů i oborů s nižší kvalifikací.

Poznámka:

O významu dojíždky pro ekonomickou základnu hl. m. Prahy, tzn. profesní strukturu pražských pracovních míst, svědčí např. to, že každý pátý zaměstnaný v Praze z klasifikační skupiny ISCO Specialista je dojíždějící osobou. Podobný podíl představují i dojíždějící v případě skupiny Úředníci (i přes pokles podílu této skupiny na celkovém počtu dojíždějících).

6 Vyjíždka za prací z Prahy

V případě Prahy dojíždka několikanásobně převyšuje počet vyjíždějících obyvatel Prahy za prací mimo město. Přesto i rozsah pravidelně vyjíždějících není zanedbatelný. Tendence posledních let navíc naznačuje výraznější změny směrů pohybu za prací – nárůst vyjíždky a pokles plusového salda pro Prahu, a to především ve vztahu k bezprostřednímu okolí Prahy.

TAB / 09

Počet vyjíždějících z Prahy za prací (tis. osob) a relace mezi vyjíždkou a dojíždkou

	Rok								
	2006	2007	2009	2010	2012	2014	2015	2016	2017
Vyjíždka celkem	20,6	22,3	16,2	22,1	27,0	26,1	29,2	37,7	36,9
Podíl vyjíždky na dojíždce (v %)*	14,6	16,0	11,5	14,9	16,7	15,3	16,2	21,8	22,5
Počet dojíždějících osob na 1 vyjíždějícího	6,8	6,2	8,7	6,7	6,0	6,5	6,2	4,6	4,5

*/ *propočet* - $\text{vyjíždka} / \text{dojíždka} * 100$

Zdroj: *Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů ČSÚ*

Rozsah vyjíždky byl za prvé pětiletí hodnoceného období v kontextu celkových zdrojů zaměstnanosti relativně malý (cca 4 % pražských zdrojů zaměstnanosti); některé odchylky lze zčásti přičíst i metodice a rozsahu souboru respondentů výběrového šetření. Mimopražská pracoviště nenabízela atraktivnější nabídku než pražská, která by znamenala mimořádný růst mobility mimo hlavní město. Od roku 2010 a zejména v posledních letech lze zaznamenat nárůst počtu vyjíždějících – zhruba 6 % všech zaměstnaných s obvyklým bydlištěm v Praze (zejména údaje ze šetření VŠPS za 4. čtvrtletí 2016 a 2017 jsou překvapující; zvýšení by však mělo být potvrzeno v dalším období).

Struktura vyjíždějících za prací z Prahy

Ve 4. čtvrtletí 2017 VŠPS vykázalo 36,9 tis. vyjíždějících z Prahy, z toho 90 % směřovalo za pracovními příležitostmi do Středočeského kraje (údaje za vyjíždku do sousedních okresů Praha-východ a Praha-západ jsou statisticky problematická, z indicií lze odvodit, že cca 2/3 vyjíždějících osob „zachycují“ pracoviště na území metropolitního regionu).

Odvětvová struktura je v posledních letech víceméně stabilní. Nejvíce pracovníků vyjíždí do firem z odvětví zpracovatelského průmyslu (1/3 vyjíždějících) a dvou odvětvových agregací - obchod resp. doprava a skladování – dohromady rovněž 1/3 vyjíždějících. V případě těchto dvou odvětví jsou často cílovým místem právě území přímo přiléhající k hranicím města, ve kterých jsou umístěny velkokapacitní obchodní a logistické areály. Otevíráním nových kapacit uvedených odvětví se posilují skupiny přímých prodejců nebo skladových manipulátů, ale stále převažují pracovníci zejména z klasifikační skupiny Techničtí a odborní pracovníci.

Zatím se ve statistickém šetření (VŠPS) výrazně neodráží skutečnost zprovoznění několika velkých vědecko-výzkumných kapacit realizovaných i jen několik stovek metrů za hranicemi Prahy (!). Část pracovníků ze skupiny ISCO Specialisté, kam patří i pracovníci ve výzkumu a vývoji jsou s velkou pravděpodobností evidenčně vedeni u svých „mateřských“ institucí na území Prahy. Mimo to zejména pro zahraniční pracovníky byly vytvořeny podmínky bydlení i přímo u výzkumných (mimopražských) pracovišť. Lze však předpokládat, že počet specializovaných pracovníků zapojených do aktivit mimo Prahu se bude zvyšovat postupným rozšiřováním jejich provozu.

Shrnutí

- Analýza vychází z výsledků Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ realizovaného podle pravidel Eurostatu a Mezinárodní organizace práce (ILO). Šetření se týká tzv. obvykle bydlících ve vybraném souboru bytů. Údaje z „druhého stupně třídění“ je třeba interpretovat s vědomím určitého omezení souboru respondentů.
- Dojíždka do zaměstnání do Prahy tvoří dlouhodobě největší „vnější“ zdroj zaměstnanosti; cca 165 tis. dojíždějících pracovníků (IV. čtvrtletí 2017) představuje necelých 20 % celkové zaměstnanosti v Praze. Čistý přínos zdrojů (saldo dojížděky a vyjížděky z/do krajů ČR) pro pražský trh práce činí 127 tis. osob (bez započtení vyjížděky do zahraničí v počtu 4 tis. osob).
- Za 10 let (od roku 2006) objem dojížděky za prací do Prahy vzrostl o zhruba 17 % (o téměř 25 tisíc osob), což svědčí sice o přitažlivosti pražského trhu práce, po trvalém vzestupu do roku 2015 však dochází dokonce k poklesu dojíždějících i celkového salda.
- Proto lze celkově hodnotit vývoj jako stagnaci, která bude s velkou pravděpodobností pokračovat i v následujícím období. V posledních několika letech se navíc projevují důsledky omezení zdrojů v mimopražských oblastech jak z důvodu málo příznivého demografického vývoje a výrazného zpomalení bytové výstavby, tak naopak pozitivních ekonomických trendů spojených s růstem pracovních příležitostí ve většině krajů. Zdroje (tuzemské) dojížděky za prací do Prahy jsou významně omezeny (téměř vyčerpány). S tímto stavem lze počítat i v následujícím střednědobém horizontu.
- Ze Středočeského kraje dojíždí do Prahy cca 115 tisíc osob, tj. více než 2/3 všech dojíždějících osob (nárůst 2010-2017 o 15 tisíc), z toho 50 tis. osob (tj. zhruba 45 %) z přilehlých okresů Praha-východ a Praha-západ. Zmíněné faktory (demografický vývoj, snížení objemu bytové výstavby, nová pracovní místa atd.) působí i v této největší zdrojové oblasti. Šetření ukazuje na pokles dojíždějících do Prahy za prací z okolí města, tzn. snížení efektů suburbanizačního procesu.
- Přesto má pražský trh práce zásadní vliv na zajištění pracovních příležitostí pro obyvatele z okolí města. Z uvedených okresů sousedících bezprostředně s hlavním městem 40 % zaměstnaných osob z obyvatel „obvykle zde bydlících“ dojíždí za prací do Prahy. Většina osob – vystěhovalých z Prahy z důvodu nového bydlení v zázemí hlavního města – si ponechává pracovní místo v Praze.
- V odvětvové struktuře dojíždějících do Prahy za prací jsou nejvíce zastoupeny agregace tzv. veřejných činností (veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení) a také odvětví obchodu a dopravy a skladování. Silné postavení má zpracovatelský průmysl a odvětví informační a komunikační činnosti.
- Zvyšuje se zastoupení skupin dojíždějících – osob s vyšším vzděláním – v rámci klasifikační struktury je výrazně zastoupena skupina tzv. specialistů vč. pracujících ve výzkumu a vývoji (více než 45 tisíc osob) a stabilně výrazný podíl představuje skupina techničtí a odborní pracovníci (přes 40 tisíc).
- Významné absolutní počty dojíždějících za prací do Prahy ze Středočeského kraje i jejich nadprůměrná kvalifikační (a tedy i příjmová) struktura výrazně pozitivně ovlivňují příjmovou bilanci domácností na tomto území.
- Z Prahy za prací vyjíždí více než 35 tis. osob a lze odvodit zřetelnou tendenci růstu v posledních letech - zvýšení 2017/2014 o 10 tisíc vyjíždějících osob. Dle VŠPS ve IV. čtvrtletí 2017 téměř 90 % osob vyjíždělo za pracovními příležitostmi do Středočeského kraje, což potvrzuje rychlý nárůst nabídky pracovních příležitostí právě na území sousedícího (metropolitního) regionu. Nejvíce vyjíždějících se řadí do kvalifikační skupiny specialistů, odvětvově potom nejvíce do zpracovatelského průmyslu. Další 4 tisíce „obvykle bydlících“ osob v Praze uvedlo dojížděku do zahraničí.

Vazba na Strategický plán rozvoje hl. m. Prahy

Dojíždka do zaměstnání do Prahy z jejího okolí je a nadále bude, vzhledem k rozsahu i příznivé kvalifikační skladbě, významnou součástí nabídky pracovních sil pro pražský trh práce. Ve vazbě na některé aspekty budoucího vývoje mimopražského zdrojového území (snížené počty dokončovaných bytů, nižší tempo růstu zdrojů pracovních sil, nadprůměrná úroveň porodnosti vedoucí ke snížení pracovního zapojení žen apod.) lze však odvodit pro střednědobý horizont 5-7 let stagnaci (resp. i pokles) rozsahu dojíždky. Znamená to, že úvahy o budoucím rozvoji Prahy musí pracovat s aktivním a efektivním využitím zdrojů zaměstnanosti přímo alokovaných na území města. (Aktuální šetření pracovních sil – VŠPS za IV. čtvrtletí 2017 – však potvrzuje, že objem disponibilních „volných“ zdrojů se v Praze - i celorepublikově - přibližuje kritické hranici využitelnosti.)

Proto i opatření schváleného Strategického plánu rozvoje hl. m. Prahy, vycházející z cíle posílení a zkvalitnění pracovního trhu v hlavním městě, sledují nové formy a podmínky zaměstnávání. Ty umožní zapojení maximálního počtu zájemců o práci. Dojíždějících do Prahy za prací i pražských obyvatel se tak bude týkat prosazení flexibility pracovních úvazků, zlepšení mobility nebo vyššího využití „práce z domova“, atd. Strategický plán rovněž ve svých záměrech klade důraz na přípravu podmínek pro zajištění zaměstnatelnosti osob, které doposud nalézají jen s obtížemi uplatnění na trhu práce, zejména osob se zdravotním či jiným omezením. Jeho realizace by měla obsahovat i další konkrétní opatření, která posílí zdrojovou stranu bilance. Jde především o zaměstnávání nově příchozích obyvatel Prahy včetně cizinců, nebo o vytváření co největšího souladu mezi oborovou a kvalifikační potřebou pracovního trhu a strukturou vzdělávacího a rekvalifikačního systému.

Dojíždka a vyjíždka

do zaměstnání do/z hl. m. Prahy

– aktualizace 2018

5/2018

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Sekce strategií a politik

Vyšehradská 57, 128 00, Praha 2

AUTOR

Ing. Jiří Mejstřík / mejstrik@ipr.praha.eu, t: 236 005 676

první vydání / 21 stran

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2018-05

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

www.iprpraha.cz/ssp/analyzy/